

Wsi spokojna, wsi wesoła...

Village quiet, village cheerful...

Polska wieś w dawnej fotografii

The Polish countryside in the old photography

100 lat temu ponad 75 proc.
ludności Polski mieszkało na wsi.
Około 64 proc. utrzymywało się
z rolnictwa, ogrodnictwa i leśnictwa.

100 years ago, over 75 percent of
the Polish population lived in the
countryside. The source of income
for about 64 percent of Poles
was agriculture, horticulture and
forestry.

Typowa polska chałupa wiejska była usytuowana szczytem (węższą ścianą) od strony drogi. Pokrywał ją dach średniej wysokości, mający u szczytu mniej-więcej kąt prosty. Mieszkanie było oddzielone od budynków gospodarskich (spichrz, stajnia, chlew, stodoła), które okalały dziedziniec, czyli podwórkę. Znajdowała się w niewielkiej odległości od ulicy, oddzielona od niej małym ogródkiem z kwiatami. Wrota były umiejscowione blisko chałupy.

A typical Polish country cottage was situated with a gable (narrower wall) on the side of the road. It was covered with a roof of medium height with a more or less right angle at the top. The apartment was separated from the farm buildings (granary, stable, pigsty, barn), that surrounded the courtyard, i.e. the backyard. It was a short distance from the street, separated from it by a small flower garden. The gates were placed close to the cottage.

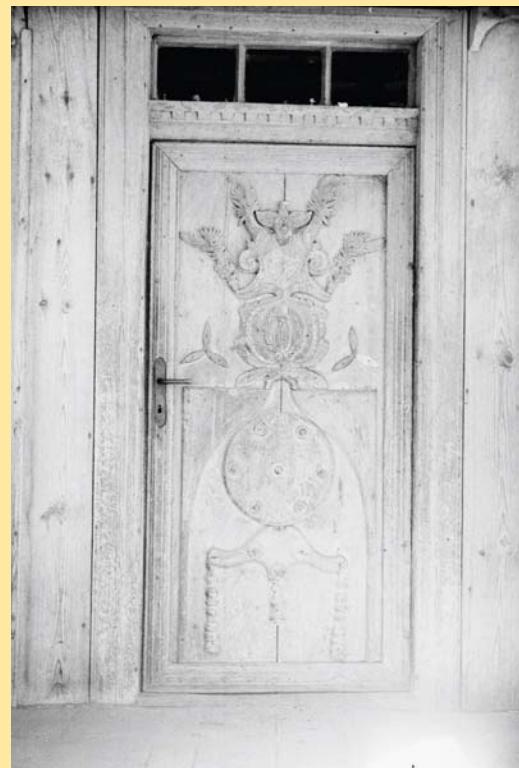
Obejście składało się z oddzielnych budynków — chalupy, obory i stodoły, ale też były zagrody dwubudynkowe (dom ze stodołą lub oborą stanowił całość krytą wspólnym dachem). Między budynkami tworzyło się niewielkie podwórko ze studnią (początkowo z żurawiem, później z konstrukcją umożliwiającą wyciąganie wiadra wypełnionego wodą za pomocą walu na korbę).

The curtilage consisted of separate buildings — cottages, cowsheds and barns, but there were also two-building homesteads (a house with a barn or a cowshed was a whole covered with a common roof). Between the buildings there was a small yard with a well (initially with a crane, later with a structure allowing the bucket filled with water to be pulled out by means of a crank shaft).

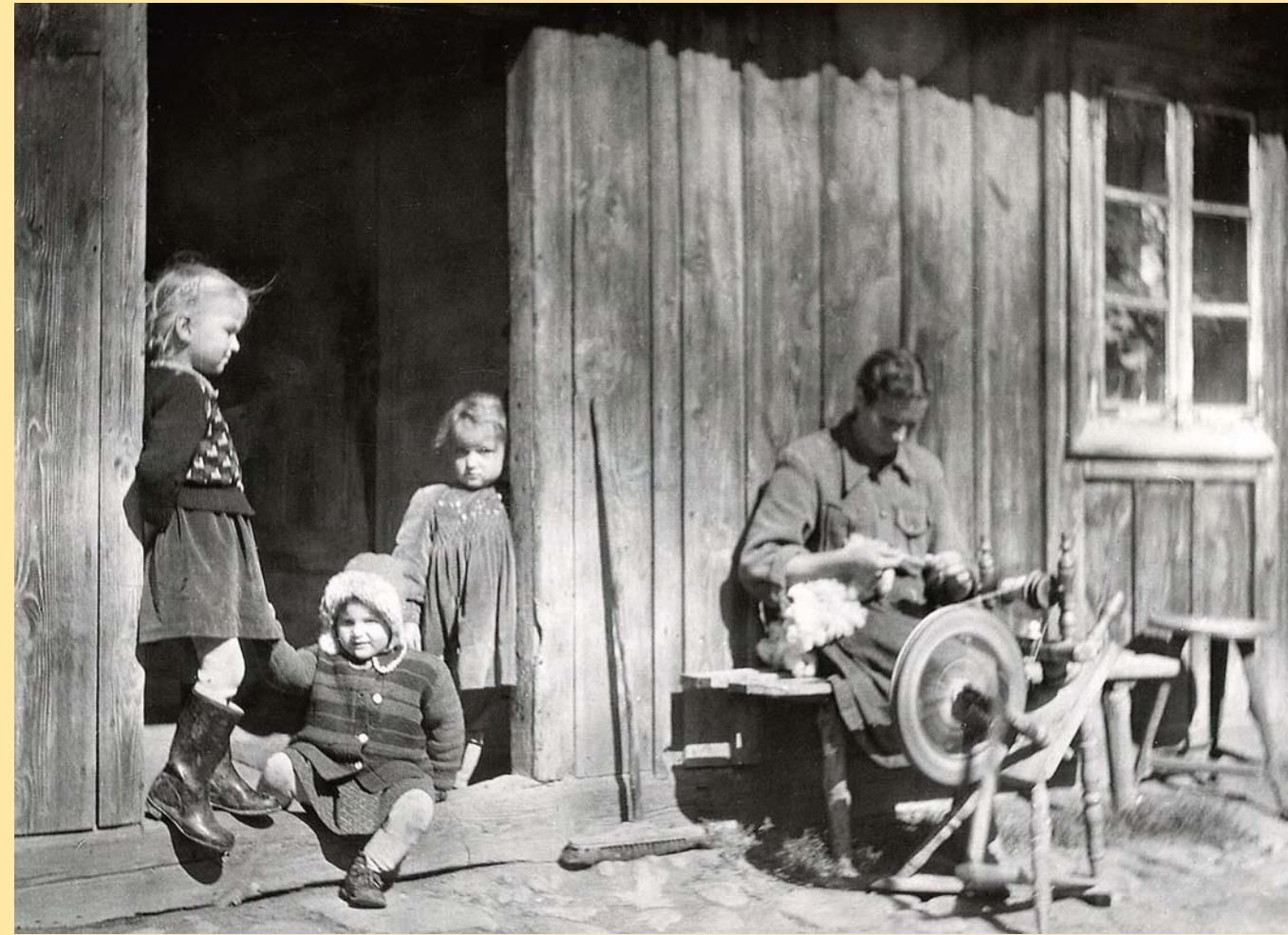
Domy bywały zwykle dwuizbowe — izba czarna pełniła funkcję pomieszczenia mieszkalnego i wyposażona była w palenisko do gotowania i piec piekarski (stąd jej nazwa, od okopconych ścian), izba biała służyła jako sypialnia, podejmowano w niej też gości czy księdza chodzącego po kolędzie. A gdy syn gospodarza się żenił, rodzice przenosili się często na stałe do czarnej izby, białą odstępując młodym.

The houses were usually two-roomed — the black room served as a living room and was equipped with a cooking hearth and a baking oven (hence its name, due to the sooty walls), the white room served as a bedroom, guests or a priest walking after a carol were also welcomed there. And when the landlord's son was getting married, the parents often moved to the black room for good, giving up the white room to the young.

Chata chłopska budowana była z drewna i najczęściej kryta strzechą słomianą, dranicą lub gontem. Ściany chalupy bielono wapnem, czasem dla ozdoby odciskano na białym tle wzór ze stempla lub odmalowywano wycięty w tekturze rysunek. W miejscu podłogi znajdowało się klepisko z ubitej ziemi lub gliny bądź polepa z mieszaniny gliny, sieczki, plew czy trocin, w bogatszych domach wykonywano podłogę z desek.

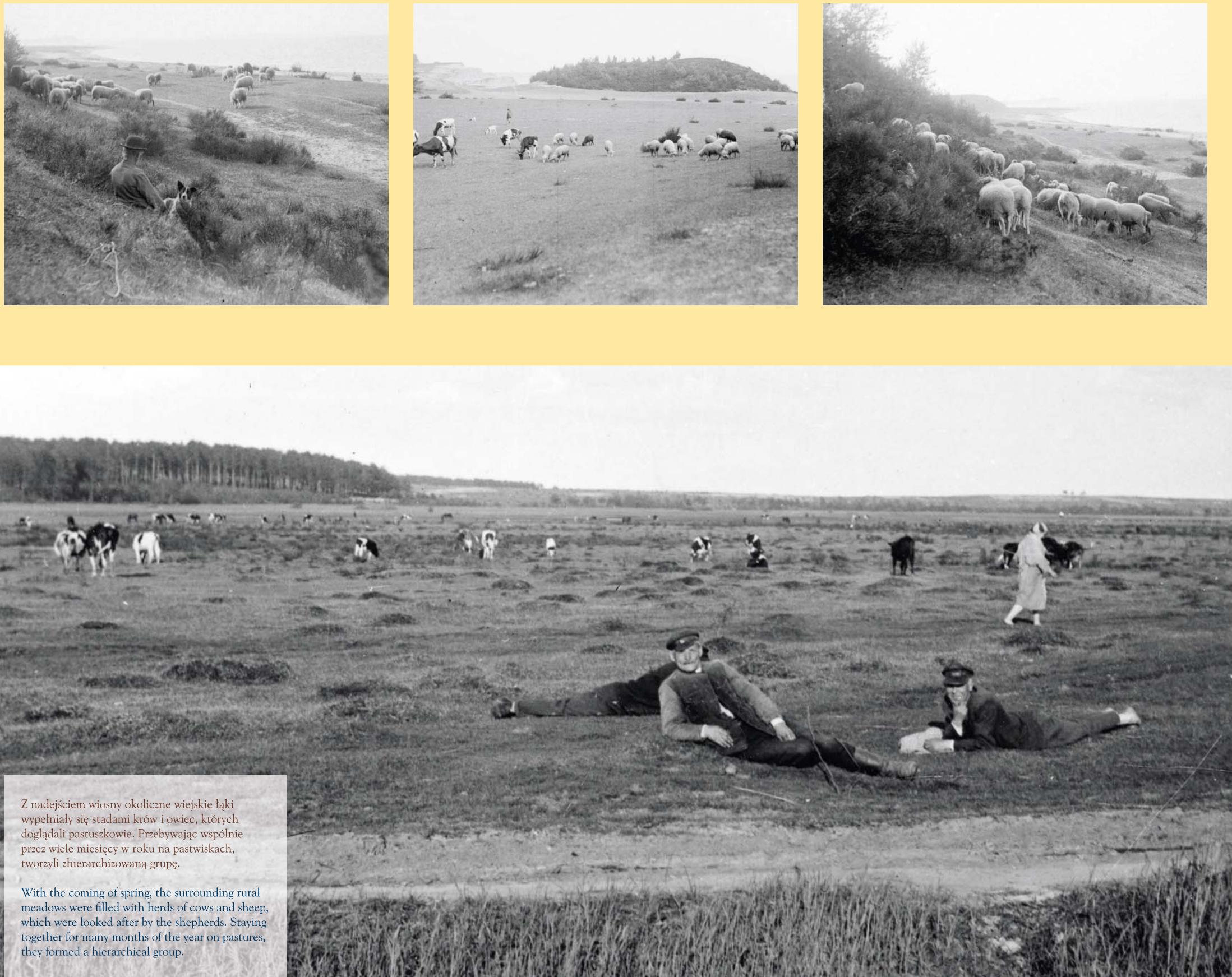
The peasant's shack was built of wood and most often covered with straw thatched roofs, shingles or shingles. The walls of the shack were whitewashed with lime, sometimes a pattern from a stamp was imprinted on a white background or a drawing cut out in cardboard was painted. In the place of the floor there was a threshing floor made of compacted earth or clay, or a mix of clay, chaff or sawdust, in richer houses the floor was made of boards.

Praca w wiejskim gospodarstwie zaczynała się więc wcześnie rano, a kończyła późnym wieczorem — „o godzinie trzeciej lub wpół do czwartej wstają ludzie po wsi w dzień powszedni (latem). Idą wczas spać (około dziewiątej), nie zaprzątając sobie głowy marnosciami ani próżną gadanią”.

Work on a rural farm started early in the morning and ended late in the evening — “at three or half-past four o'clock people get up in the countryside on a weekday (in summer). They go to bed (around nine o'clock), not bothering themselves with vanities or idle talk”.

Z nadaniem wiosny okoliczne wiejskie łąki wypełniały się stadami krów i owiec, których догlądali pastuszkowie. Przebywając wspólnie przez wiele miesięcy w roku na pastwiskach, tworzyli zhierarchizowaną grupę.

With the coming of spring, the surrounding rural meadows were filled with herds of cows and sheep, which were looked after by the shepherds. Staying together for many months of the year on pastures, they formed a hierarchical group.

Polska wieś była zacofana i biedna. Korzystano z gorszego ziarna siewnego. Użytkowano słabszej jakości ziemię. Brakowało maszyn rolniczych. Zastępowały je tanią pracą robotników rolnych i zwierząt pociągowych — wołów i koni.

The Polish countryside was backward and poor. Inferior seed was used. Poor quality land was used. There was a shortage of agricultural machinery. They were replaced by cheap labor of farm workers and draft animals — oxen and horses.

Zwierzęta pociągowe były powszechnie wykorzystywane przy wszelkich robotach polowych — od orki, przez bronowanie, aż po zwózkę plonów. W zamożniejszych gospodarstwach można było napotkać żniwiarki czy kosiarki — proste maszyny rolnicze ciągnięte przez konie i używane podczas żniw.

Draft animals were widely used in all field work — from plowing, through harrowing, to harvesting crops. On richer farms one could encounter reapers and mowers — simple agricultural machines pulled by horses and used during the harvest.

We wsiach leżących nad jeziorami czy nad morzem głównym źródłem utrzymania ich mieszkańców był połów ryb, przy którym pracowały całe rodziny. Zespołowej pracy wymagało bowiem wiązanie i naprawianie zerwanych sieci, ich rozplątywanie i czyszczenie po połówku, zbieranie owadów i robaków na przynęty, czy przenoszenie narzędzi i złowionych ryb.

In villages located by lakes or by the sea, the main source of income for their inhabitants was fishing, at which whole families worked. Team work involved tying and repairing broken nets, untangling them and cleaning them in half, collecting insects and worms for bait, or carrying tools and caught fish.

W monotonnym życiu wsi wyjazd na targ był czymś wyjątkowym. Stanowił pewnego rodzaju rozrywkę. Zastępował życie towarzyskie. Był okazją do spotkań. Ludność wsi i okolic, nierzaz odległych, spotykała się i mieszała ze sobą. Oprócz chłopów na jarmarki przyjeżdżali rzemieślnicy, kupcy, handlarze i właściciele ziemscy. Stalymi bywalcami byli też żebracy, cyganki, lokalni rabusie i szulerzy oraz wędrowni śpiewacy, kuglarze czy grupy teatralne.

In the monotonous life of the village, going to the market was something special. It was a kind of entertainment. It replaced social life. It was an occasion for meetings. The people of the villages and surrounding areas, sometimes distant, met and mixed with each other. Apart from peasants, fairs were attended by craftsmen, merchants, traders and landowners. The regulars were also beggars, gypsies, local robbers and shacks, as well as traveling singers, jugglers and theater groups.

Niedziela była dla chłopów dniem świętym. Tego dnia wizyta w kościele była obowiązkowa. Mieszkańcy wsi zakładali świąteczne stroje i udawali się na mszę. Każda wieś miała odrębne stroje, które różniły się m.in. kolorami gorsetów i spódnice.

Sunday was a holy day for the peasants. On that day, a visit to the church was obligatory. Inhabitants of the village put on Christmas costumes and went to mass. Each village had separate costumes, which differed, among others, in with the colors of corsets and skirts.

Po niedzielnym obiedzie mieszkańcy wsi siadali najczęściej przed domem, jeśli pogoda dopisywała, i rozkoszowali się wolnym od pracy dniem, wyczekując wieczora, by móc wybrać się do pobliskiej gospody, gdzie grali muzykanci, można było potaćczyć, popłotkować i co nieco wypić, a przy okazji omówić sprawy związane z ogólnym życiem wsi.

After Sunday lunch, the villagers would sit in front of the house, if the weather was good, and enjoy the day off from work, waiting for the evening to go to a nearby inn, where musicians played, to dance, gossip and drink a bit, and by the way discuss matters related to the general life of the village.

Boże Ciało zawsze było ważnym wydarzeniem w społecznościach wiejskich. Całe wsie angażowały się w dekorowanie trasy procesji, przygotowanie ołtarzy, a następnie uczestniczyły w uroczystej procesji.

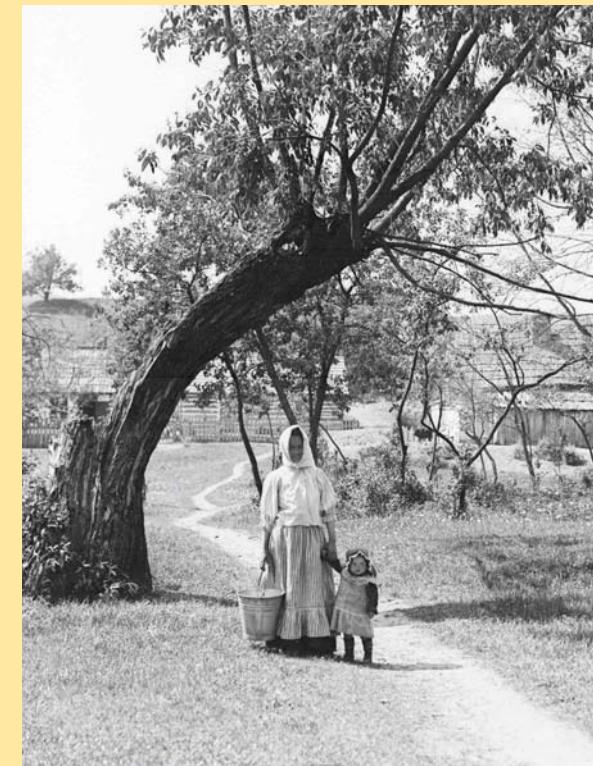
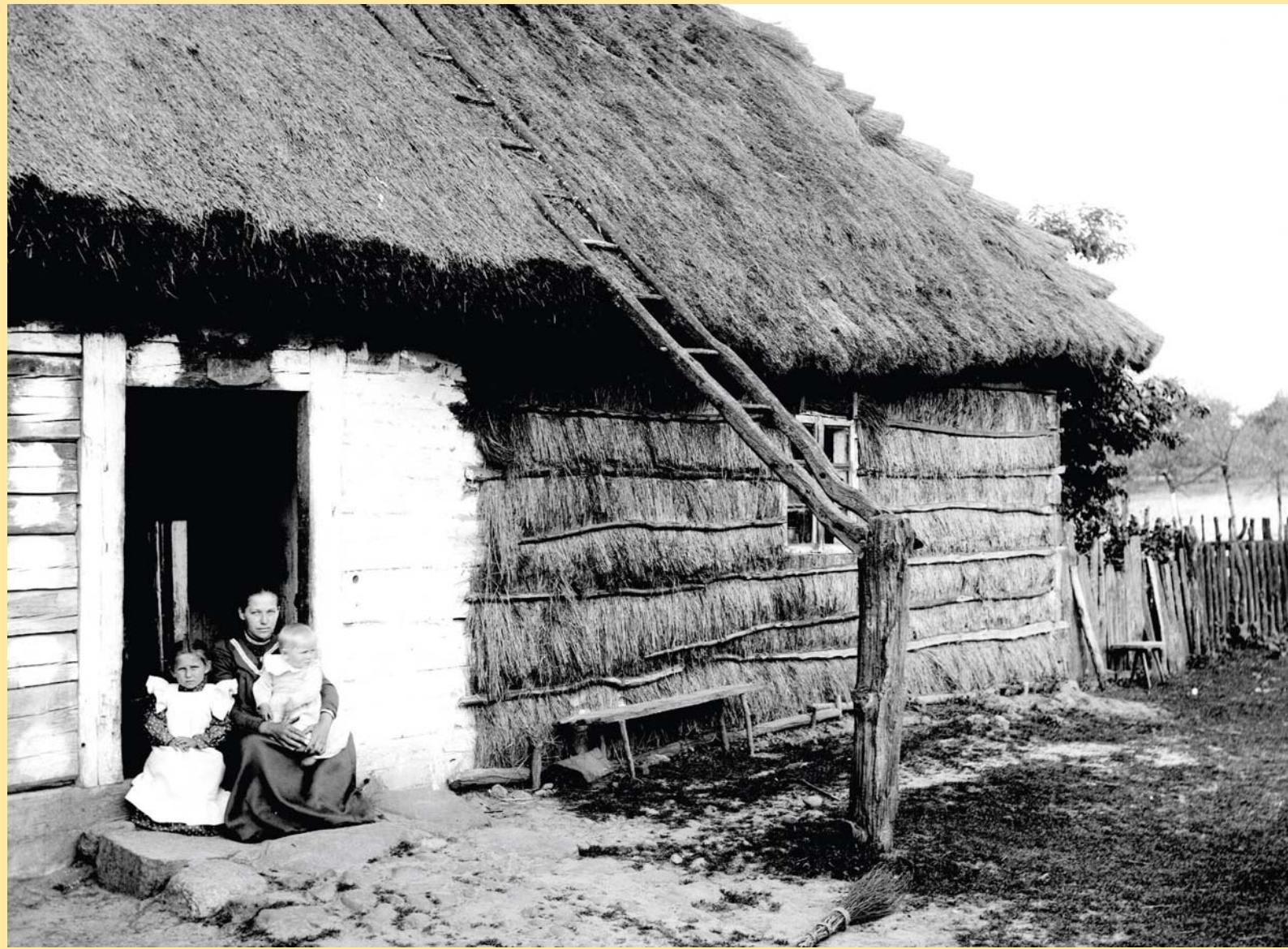
Corpus Christi has always been an important event in rural communities. Entire villages were involved in decorating the procession route, preparing altars, and then participating in the solemn procession.

Rodzina chłopska była patriarchalna. Od żony wymagalo się bezwzględnego posłuszeństwa wobec męża, który miał prawo bić małżonkę ilekroć uznał to za stosowne. Dzieci całkowicie były podporządkowane woli ojca.

The peasant family was patriarchal. The wife was required to be absolutely obedient to her husband, who had the right to beat his wife whenever he saw fit. The children were completely subordinated to the will of their father.

Gospodarz miał decydujący głos w kwestiach uprawy czy hodowli, domeną gospodyni było ognisko domowe i zajęcia z nim związane: utrzymanie czystości w chacie, opieka nad dziećmi, przygotowywanie posiłków, sporządzanie i czyszczenie odzieży.

The husbandman had the decisive voice in matters of cultivation or breeding, the hostess's domain was the home and activities related to it: keeping the shack clean, taking care of the children, preparing meals, preparing and cleaning clothes.

Dzieci włościańskie, kiedy się już nieco usamodzielnili, przebywały głównie we własnym towarzystwie. starsze opiekowały się młodszymi, odciążając wiecznie zapracowane matki. Wyznaczano im też prace odpowiednie do ich wieku i umiejętności. Najmłodsze (już pięcioletnie) pasły gęsi, starszym powierzano bardziej odpowiedzialne pilnowanie bydła czy owiec. Wstawały do tych prac bardzo wcześnie, razem z rodzicami, już o godzinie czwartej, piątej rano. Wielogodzinne pasienie krów, których często doglądało kilku podrostków z jednej wsi, stawało się dla najmłodszych jedyną okazją do zabawy, w domu ganionej nieraz przez rodziców, którym przeszkadzała w codziennych obowiązkach.

The peasant children, when they became a bit independent, stayed mainly in their own company. the older ones took care of the younger ones, relieving the eternally overworked mothers. They were also assigned jobs appropriate to their age and skills. The youngest (already five or six years old) grazed geese, the older ones were entrusted with a more responsible guarding of cattle or sheep. They got up for these works very early, together with their parents, at four or five o'clock in the morning. Shepherding the cows for hours, which were often looked after by several adolescents from one village, became the only opportunity for the youngest to have fun, at home often rebuked by their parents, whom she disturbed in their daily duties.

Plócienna koszula, zapaska z wełniaka lub spódnicą to typowe części ubioru kobiety. Dla mężczyzn typowa była płócienna koszula, spodnie z płótna lub sukna i sukmana. Od lat 80. XIX stulecia postępował stopniowo proces zanikania stroju ludowego.

A linen shirt, woolen apron or skirt are typical items of a woman's clothing. For a man, a linen shirt, trousers made of linen or cloth and a russet coat were typical. From the 1880s, the process of gradually disappearing the folk costume progressed.

Odzież codzienna nie różniła się zasadniczo krojem od odświętniej, inna była tylko jej funkcja — praktyczna. Ubiór codzienny obu płci był prostszy i skromniejszy, pozbawiony haftu i uszyty z gorszej jakości tkaniny — zwykle zgrzebnego, lnianego lub konopnego samodziału.

Everyday clothing did not differ much from the formal cut, only its function — practical. The everyday clothes of both sexes were simpler and more modest, devoid of embroidery and made of inferior quality fabrics — usually carded, linen or hemp homespun.

